

(I.)

Diferenciace německé viny

§ 1.

Zločiny

Na rozdíl od první světové války, po níž jsme nemuseli uznat specifické zločiny spáchané jen jednou stranou, tj. Německem (v této věci došlo ke stejnému názoru i vědecko-historické bádání protivníků Německa), jsou dnes zločiny nacistické vlády – jichž se dopouštěla před válkou v Německu a za války ve všech obsazených zemích – zřejmé.

Na rozdíl od první světové války, po níž historikové všech národů neřešili otázku viny na válce v neprospěch jedné strany, začalo tuto válku hitlerovské Německo.

Na rozdíl od první světové války stala se nakonec tato válka skutečně světovou. Postihla svět v jiné

situaci a za jiného vědomí. Její smysl se ocitl oproti dřívějším válkám v jiné dimenzi.

A dnes tu máme něco, co světové dějiny dosud nepoznaly. Vítězové ustavují soud. Norimberský proces se týká zločinů.

To s sebou nese především jasné vymezení ve dvou směrech:

1. Ne německý národ, nýbrž jednotliví Němci, obžalovaní jako zločinci – v zásadě však všichni vůdcové nacistického režimu – stojí před soudem. Na toto omezení poukázal americký zástupce obžaloby Jackson už před soudem. Ve své zásadní řeči pravil: „Rádi bychom jasně prohlásili, že nezamýšlíme obvinít celý německý národ.“
2. Podezřelí nejsou obžalováni celkově, nýbrž z určitých zločinů. Tyto zločiny jsou výslovně definovány ve statutu mezinárodního vojenského soudního dvora:
 - 1) Zločiny proti míru: plánování, příprava, zahájení či úplné rozvinutí útočné války nebo války porušující mezinárodní smlouvy...
 - 2) Válečné zločiny: porušení válečných práv, např. vraždy, špatné zacházení, deportace civilního obyvatelstva z obsazených území na nucené práce – vraždy válečných zajatců nebo špatné zacházení s nimi, plenění veřejného nebo soukromého majetku, svévolné

ničení měst a vesnic nebo jakékoli vojensky neospravedlnitelné pustošení.

- 3) Zločiny proti lidskosti: vražda, vyhubení, zotročení, deportace, páchané na civilním obyvatelstvu; pronásledování z politických, rasových nebo náboženských důvodů, páchají-li se při něm zločiny, které přísluší soudnímu dvoru.

Dále je určen okruh odpovědnosti. Vůdcové, organizace, strůjci a účastníci, kteří se podíleli na vypracování nebo plnění společného plánu nebo se dohodli na zločinech již jmenovaných, jsou odpovědni za všechny činy, kterých se někdo dopustil při plnění takového plánu.

Obžaloba je tudíž namířena nejen proti jednotlivým osobám, nýbrž i proti organizacím, které jako takové je třeba posuzovat jako zločinné. Jsou to: říšský kabinet, sbor politických vedoucích NSDAP, SS, SD, gestapo, SA, generální štáb, vrchní velitelství německé branné moci.

My Němci jsme při tomto procesu posluchači. Nejsme to my, kdo si jej vymohl a kdo jej vede, třebaže jsou obžalováni lidé, kteří nás uvrhli do neštěstí. „Vskutku, Němci – stejně tak jako ostatní svět – si musí s obžalovanými vyrovnat účty,“ říká Jackson.

Mnoho Němců pociťuje tento proces jako urážku. Tento pocit je pochopitelný. Má stejný důvod jako z druhé strany obvinění celého německého obyvatelstva z činů hitlerovského režimu. Každý občan má svůj díl odpovědnosti za to, co stát činí, a každý je společně se státem postižen tím, co stát potkalo. Zločinecký stát jde k tíži celému národu. Jedná-li se tedy s vůdci státu jako se zločinci, i když jimi jsou, má občan pocit, že se tak jedná i s ním. S nimi je odsuzován i národ. Proto národ pociťuje to, co vůdcové státu nyní prožívají, jako vlastní urážku a ztrátu důstojnosti. Odtud instinktivní, zpočátku ještě neuvážené odmítání procesu.

Musíme tu skutečně nést bolestnou politickou odpovědnost. Musíme prožít ztrátu důstojnosti, pokud si to politická odpovědnost vyžaduje. Prožíváme v tom symbolicky naši úplnou politickou bezmocnost a vyřazenost – skutečnost, že již nejsme politickým činitelem.

Nyní však vše záleží na tom, jak svou instinktivní zasaženost pochopíme, jak si ji vyložíme a osvojíme a na co ji převedeme.

Je možné bezpodmínečně zavrhnout to, co nás uráží. Pak hledáme důvody, které by nám pomohly popřít oprávněnost, opravdovost a cíl celého procesu.

1. Objevují se všeobecné úvahy: Války procházejí přece celými dějinami a hrozí i nadále. Na válce přece

nemá vinu jeden národ. Přirozenost člověka, jeho obecná náklonnost k vině, vede lidstvo k válkám. Svědomí, které prohlašuje, že je bez viny, je povrchní. Falešné přesvědčení o vlastní spravedlivosti přímo urychluje příchod válek.

K tomu je třeba prohlásit: Tentokrát nelze pochybovat, že Německo válku plánovitě připravovalo a začalo ji bez provokace z druhé strany. Je tomu úplně jinak než v roce 1914. – Německu se nedává vina za válku, nýbrž za tuto válku. A sama tato válka je něco nového, jiného, v dějinné situaci, jakou svět dosud nepoznal.

Tato výtka vůči norimberskému procesu se vyjadřuje jindy asi takto: v lidském životě je něco neřešitelného – skutečnost, že to, co musí být vyjasněno „božím soudem“, nás tlačí vždy znovu k rozhodnutí násilím. Voják cítí rytířsky a smí být ještě i jako poražený uražen, jedná-li se s ním nerytířsky.

K tomu je třeba říci: Německo se dopustilo mnoha činů, které (vzdáleny jakékoli rytířskosti a porušující mezinárodní právo) vedly k vyhubení celých částí obyvatelstva a k jiným projevům nelidskosti. Hitlerovo jednání bylo od počátku zaměřeno proti jakékoli možnosti smíření. Existovalo jen vítězství, nebo zkáza. Nyní máme tedy co činit s následky zkázy. Každý nárok na rytířskost padá – i když tolik jednotlivých vojáků a celé oddíly vojska jsou bez

viny a chovaly se stále rytířsky – tam, kde se branná moc jako Hitlerova organizace uvolila provádět zločinné rozkazy. Tam, kde byly rytířskost a velkomyšlnost zrazeny, nelze se jich znovu ve vlastní prospěch dodatečně dovolávat. Tato válka nepovstala z bezvýhodné rivality mezi dvěma stejně uzpůsobenými protivníky, kteří kráčí rytířsky k boji, nýbrž byla způsobem svého vedení zločinnou záludností a nerozpakující se totální vůlí zničit.

Ještě i ve válce jsou možné zábrany. Kantova věta „Ve válce nesmí docházet k žádným činům, které zcela znemožňují pozdější usmíření“ byla poprvé zásadně zavržena hitlerovským Německem. V důsledku toho nebylo ničím omezováno násilí, jehož podstata je od pradávna stejná a jehož možnosti ničit určuje dnes technika. Vyvolat válku v dnešní světové situaci bylo něco strašného.

2. Říká se: Proces je pro všechny Němce národní potupou. Kdyby byli mezi soudci aspoň Němci, byl by Němec souzen Němci.

Na to je třeba odpovědět: Národní hanba nepočívá v soudu, nýbrž v tom, co k němu vedlo, ve skutečnosti tohoto režimu a jeho činů. Vědomí národní hanby je pro Němce nevyhnutelné. Toto vědomí se dává nesprávným směrem, obrací-li se proti procesu místo proti jeho původu.

Dále: Kdyby vítězové jmenovali německý soud nebo Němce jako přísedící, nic by se nezměnilo. Němci by nebyli souzeni proto, že se osvobodili sami, nýbrž z milosti vítězovy. Národní hanba by zůstala stejná. Proces je výsledkem skutečnosti, že jsme se neosvobodili od zločinného procesu sami, nýbrž že nás od něho osvobodili Spojenci.

3. Namítá se také: Jak lze hovořit o zločinech na poli politické suverenity? Připustíme-li to, pak může vítěz prohlásit poraženého za zločince – pak bere za své smysl a tajemství vrchnosti, která je od Boha. Mužové, které nějaký národ poslouchal – a mezi nimi pak zvláště někdejší císař Vilém II. a dnes „Vůdce“ –, platí za sakrosanktní.

K tomu je třeba říci: Jde o myšlenkovou zvyklost vyplývající z tradice státního života v Evropě, která se udržela nejdéle v Německu. Ale dnes svatozář kolem hlav států zmizela. Jsou to lidé a jsou odpovědní za své činy. Od té doby, co evropské národy začaly stavět své monarchy před soud a stínat jim hlavy, je úkolem národů kontrolovat své vůdce. Státní akty jsou zároveň osobní akty. Odpovídají za ně lidé jako jednotlivci.

4. Juristicky se namítá: Zločiny mohou existovat jen tam, kde jsou měřítkem zákony. Porušení těchto zákonů je zločin. Zločin musí být jasně definován a musí být možné stanovit jej jednoznačně v jeho

skutkové podstatě. Zvláště platí: *nulla poena sine lege* – tj. rozsudek může být pronesen jen podle zákona, který existoval před spácháním zločinu. V Norimberku se však soudí se zpětnou platností podle zákonů, které vítězové teprve nyní vydávají.

K tomu je třeba říci: Ve smyslu lidskosti, lidských práv a přirozeného práva a ve smyslu západních idejí svobody a demokracie už existují zákony, které mohou být měřítkem pro určování zločinců.

Kromě toho existují smlouvy, které – jsou-li dobrovolně podepsány oběma stranami – stanoví nadřazené právo, jež se může stát v případě porušení smlouvy měřítkem. Co je však instancí? V mírovém státním řádu to jsou soudy. Po válce to však může být jenom soud vítěze.

5. Odtud další námitka: Vítězova násilná moc není právem. Úspěch není instancí, jež rozhoduje o právu a pravdě. Tribunál, který by mohl objektivně vyšetřovat a soudit válečnou vinu a válečné zločiny, není možný. Takový soud je vždy stranický. I soud složený z neutrálnů by byl stranický, neboť neutrálové jsou bezmocní a fakticky následují vítěze. Jen soud, za nímž by stála moc, která by také mohla násilím vnutit rozhodnutí oběma sporným stranám, by mohl soudit svobodně.